

MOLLA SA'DÎ ÇELEBİ DÂRU'L-KURRÂSİ VAKFİYESİ

Doç.Dr. Mustafa ÖZEL
Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ÖZET

Dâru'l-Kurrâlar, tarihte Kur'an-ı Kerim eğitiminin üst düzeyde verildiği kurumlardır. Bunların ekonomik olarak desteklenmesi için vakıflar kurulmuştur. Bu müesseselerin nasıl işleyeceği ve yönetileceği hakkında vakfiyeler düzenlenmiştir. Bu incelememizde şeyhülislam Sa'dî Çelebi'nin kurmuş olduğu dâru'l-kurrânın vakfiyesi sunulmaya çalışılacaktır. Çalışmamız iki bölümden meydana gelmektedir. Bunun ilkinin, vakfiye, vakfiye sahibi, dâru'l-kurrâ hocası ve vakfiyenin içeriği hakkında özet bilgi vermeye çalıştığımız Türkçe bölüm oluşturmaktadır. Diğerinde ise vakfiye metni yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sa'dî Çelebi, vakıf, vakfiye, dâru'l-kurrâ

ABSTRACT

The Deed of Molla Sa'di Chalabi Dar al-Qurra

Dar al-Qurra (Traditional High Level Qur'anic Colleges) is one of the most important educational institutions in Islamic History. In order to support these colleges economically, some foundations were founded. Waqfiyas were regulated; they clarify how these intuitions would be governed. In this study, we tried to introduce one of these waqfiyas. It is the waqfiya of Dar al-Qurra of Sa'di Chalabi. Our study consists of two chapters. In the first part, we have given short information about waqfiya, the founder of the Dar al-Quran, its master, and the content of this waqfiya. In the second part, the text of waqfiya itself appeared .

Key Words: Sa'di Chalabi, Foundation, Waqfiya, Dar al-Qurra

Kur'an-ı Kerim'in peygamberimize vahiy edilmeye başlanmasıyla birlikte, bu kutsal kitabın öğretimi de gündeme girmiştir. Kaynaklarda yer alan bilgilere göre,¹ İslam'ın öğretildiği ilk yer, Erkam'ın evidir (*Dâru'l-Erkam*). İslam'ın temelini Kur'an-ı Kerim oluşturduğuna göre, yüce kitabın öğretildiği ilk mekânın burası olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Medine'de ise, Mescid-i Nebevi önemli bir eğitim ve öğretim işlevi de görmüştür.

İslam toplumunda zamanla ortaya çıkan çeşitli eğitim kurumlarından biri de Dâru'l-Kurrâlardır. Medine'de Musab b. Umeyr'in Kur'an-ı Kerim öğrettiği eve, *Dâru'l-Kurrâ* adı verilmiştir.² Buradan, bu isimlendirmenin Asr-ı Saadet'e

¹ Hamidullah, Muhammed, İslâm Peygamberi, (Çev.: Salih Tuğ), Ankara 2003, I, 98-99; Çağrıci, Mustafa, 'Kur'an Kursu', DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), Ankara 2002, XXVI, 423.

² Alemdar, Yusuf, Osmanlı'da Dâru'l-Kurrâ Müessesesi ve Kıraat Öğretimi, Ankara 2003, Ankara Ün., Sos. Bil. Ens., (Basılmamış Doktora Tezi), s. 63.

dayandığı anlaşılmaktadır. Tarihte temel Kur'an-ı Kerim eğitim ve öğretimi yapılan kurumlara *dâru'l-Kur'ân*, *küttâb*, *dâru'l-küttâb* gibi isimlerin verildiği bilinmektedir.³ Hafız yetiştiren kurumlara ise, *Dâru'l-huffâz* denmekteydi.⁴ Bu alanda daha üst ve akademik olan müesseselere *Dâru'l-Kur'an* adı verilmekteydi.⁵ Osmanlı'da Kur'an ihtisas medreseleri de bu adla anılmıştır.⁶

Adı geçen kurumların varlıklarını sürdürebilmeleri için bânîleri tarafından düzenli bir gelir kaynağı oluşturulmuş ve bunlar vakfiyelerde açıkça belirtilmiştir. Biz bu çalışmamızda söz konusu vakfiyelerden birini tanıtmaya çalışacağız. Üç nüshası bulunan vakfiyenin bir nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa bölümünde 943 numaralı demirbaşta kayıtlı mecmuanın 28b-36b varakları arasındadır. 28b varacağının üst kısmında, "*Vakfiyye-i dâru'l-kurrâ li'l-molla sa'dî*" ibaresi yer almaktadır. Diğer nüshası ise, aynı kütüphanenin Esad Efendi bölümünde 3673-04 numarada, 24b-27a varakları arasındadır. Bu nüshanın ilk sayfalarındaki haşiyelerde bazı kelimelerin anlamları yazılmıştır. Başka bir nüsha da yine Süleymaniye Kütüphanesi, Hasan Hüsnü Paşa bölümünde 518-06 numarada (va.: 131/a-139/a), bulunmaktadır.

Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde, 208. fasılda, İstanbul'daki *dâru'l-kurrâları* anlatırken, konumuzu oluşturan kurum hakkında "Küçük Karaman'da Sa'dî Çelebi daru'l-kurrâsı" nitelendirmesinde bulunmakta, "bu *dâru'l-kurrâlar* cümle Mimar Sinan Ağa kâdır" diyerek eserin mimarına işaret etmektedir.⁷ İstanbul'da medfun evliyalari anlatırken de Mevlâ Sa'dîzâde Efendi'den bahsetmekte ve "Bu hakir on bir sene Karaman'daki *dâru'l-kurrâda* İbn-i Kesîr ve Seb'a ve Şâtıbiyye'yi tekml itmişiz" demektedir.⁸

Şimdi de önce vakıf sahibi Sa'dî Çelebi, ardından da, *dâru'l-kurrâya* müderris olarak tayin ettiği Burhaneddin İbrahim b. Muhammed el-Halebî hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

Sa'dî Çelebi (ö.945/1538)

Aslen Dadaylıdır. Babası Murad Paşa Camii imamı idi. Memleketinden İstanbul'a geldi. Başçı İbrahim Paşa, Edirne'de Taşlık Medresesi'nde, Mahmud Paşa, Sultan ve Samaniye medreselerinde hocalık yaptı. İstanbul kadısı oldu. On bir yıl bu görevi yaptı. Kemalpaşazâde'nin vefatının ardından 940 yılında şeyhülislamlığa getirildi. Beş yıl bu hizmeti ifa etti. 2 Şevvâl 945/21 Şubat 1539'da öldü.⁹

³ Çağrıci, a. g. e., XXVI, 423.

⁴ Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1993, I, 399.

⁵ Pakalın, a. g. e., aynı yer.

⁶ Bozkurt, Nebi, 'Dârülkurrâ', DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), İstanbul 1993, VIII, 544.

⁷ Evliya Çelebi b. Derviş Muhammed Zillî Seyahatnâmesi, (Haz.: Orhan Şaik Gökyay), Yapı Kredi Yayınları, 1. Kitap, İstanbul 1996, s. 43.

⁸ Evliya Çelebi b. Derviş Muhammed Zillî Seyahatnâmesi, 1. Kitap, s. 43.

⁹ Nev'izâde Atâullah Efendi, eş-Şekâiku'n-Numâniyye ve Zeyilleri, (Haz.: Abdülkadir Özcan), İstanbul →→

Eserleri:

1- *Kâdî Beydâvî haşiyesi*, 2- *Fetâvâ*, 3- *Haşiyeye alâ Şerhi'l-Hidâye*, 4- *Hâşiyeye ale'l-Kâmûs*.¹⁰

Burhaneddin İbrahim el-Halebî (ö.956/1549)

Vakıf sahibi Sa'dî Çelebi'nin müderris olarak tayin ettiği mezkûr âlim, Halepli olup önce orada, daha sonra da Kahire'de okudu.¹¹ Suyuti'ye öğrencilik yaptı. Osmanlı kaynaklarında "Burhaneddin" lakabının zikredilmediği söylenmekle birlikte¹², vakfiyede kendisinden "Burhaneddin İbrahim b. Muhammed el-Halebî" şeklinde bahsedilmektedir. Sonra İstanbul'a geldi. Çeşitli camilerde imamlık yaptıktan sonra Fatih Camiine imam oldu.¹³ Daha sonra da Sa'dî Çelebi'nin Dâru'l-Kurrâsına müderris olarak atandı.¹⁴ Bu görevini sürdürürken vefat etti. Edirnekapı mezarlığına defnedildi.¹⁵

Eserleri:

1- *Mülteka'l-Ebhur*, İstanbul 1252, 1258; 2- *Ğunyetü'l-Mütemellî*, İstanbul 1253; 3- *Muhtasarü Ğunyeti'l-Mütemellî*, İstanbul 1242, 1268; 4- *Nimetü'z-Zerîa fî Nusrati's-Şerîa*, Sül. Ktp. Fatih Böl., nr.: 2880; 5- *er-Rahs ve'l-Vaks li-Müstehillî'r-Raks*, Sül. Ktp. Esad Efendi, nr. 245/7, Tekellioğlu, nr. 900/3, vr. 30-38; Kayseri Raşid Efendi Ktp. Nr. 429, vr. 65-72.

Halebî'nin ardından Dâru'l-Kurrâ'ya hoca olarak Şeyh Ali el-Arabî (ö.977/1569) atanmıştır.¹⁶

Yöntemimiz

Şehid Ali Paşa nüshası ile Hasan Hüsnü Paşa nüshasının sonlarında yer alan zeylden bunların Esad Efendi nüshasından daha sonra yazıldığı anlaşılmaktadır. Hasan Hüsnü Paşa nüshasında çalışanlara ödenecek meblağ açıkça belirtilmeyip "keza, keza" şeklinde kapalı ifade edilmesinden dolayı biz Şehid Ali Paşa nüshasını esas aldık. Esad Efendi nüshasını ( ), Şehid Ali Paşa nüshasını (ج), Hasan Hüsnü Paşa nüshasını (ح) harfi ile gösterdik. Nüsha farklılıklarını dipnotta belirttik. Varak numaralarını sayfanın başladığı yerde, parantez ( ) içinde gösterdik. Vakfiyede yer alan ayet ve hadislerin yerlerini ve kaynaklarını dipnotta gösterdik. Vakfiyenin dilinin ağırlığından dolayı, tercüme etme yerine içeriğinden bahsetmenin daha uygun olacağını düşündük.

→ →

1989, I, 443-444; Altunsu, Abdülkadir, Osmanlı Şeyhülislâmları, Ankara 1972, s. 21.

¹⁰ Altunsu, a. g. e., s. 21; Karaman, Hayreddin, İslam Hukuk Tarihi, İstanbul 1989, s. 302.

¹¹ Kehhâle, Ömer Rıza, Mu'cemü'l-Müellifin, Dimaşk 1376/1957, I, 80.

¹² Has, Şükrü Selim, "*Halebî, İbrâhim b. Muhammed*", DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), İstanbul 1997, XV, 231.

¹³ Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, Matbaa-i Âmire 1308, I, 94.

¹⁴ Nev'izâde, a. g. e., I, 492; Ahmed Hilmi, Ziyârât-ı Evliyâ, İstanbul 1325; s. 43.

¹⁵ Has, Şükrü Selim, a. g. m., XV, 231; Karaman, a. g. e., s. 302.

¹⁶ Nev'izâde, a. g. e., II, 73.

Vakfiyenin Özellikleri

Vakfiyede ağıdalı ve ağır bir dil ve üslubun kullanıldığı dikkati çekmektedir.

Vakfiyelerde konunun temellendirilmesi bakımından bazı ayet ve hadisler yer verilir. Bu durum, vakfiyelerin muhtevalarının ana özelliklerinden biri olarak kabul edilmiştir.¹⁷ Bu bağlamda en çok başvurulan ayetler, Al-i İmran/3, 92¹⁸, Bakara/2, 3¹⁹, Bakara/2, 110²⁰ gibi ayetlerdir. Üzerinde çalıştığımız vakfiyenin giriş kısmında hayır hasenatı teşvik eden herhangi bir ayete yer verilmemiştir.

Vakfiyelerin başka bir özelliği de, sonunda yer alan bedduadır. Vakfiyeyi bozan, değiştiren, amacına uygun olarak kullanmayanlar hakkında olan bu beddua daha çok Bakara/2, 181 ayetine dayandırılır²¹. Sa'dî Çelebi vakfiyesinde, bu ayet de yer almamaktadır.

(i) nüshasında verilen bilgiden anlaşıldığına göre, vakfiye Ebussud Efendi tarafından yazılmıştır. Vakfiyenin düzenlenme tarihi 941/1535, Ebussud Efendi'nin doğumunun 17 Safer 896/30 Aralık 1490, vefatının da 5 Cemaziyelevvel 982/23 Ağustos 1574 olduğu göz önüne alınırsa bu bilginin doğruluğunu kabul edebiliriz.

Vakfiyenin İçeriği

Vakfiyenin ilk sayfası neredeyse bütünüyle hamdele ve salveyle ayrılmıştır. Ardından ilimden, ilim ve amel ilişkisinden, ilmin çeşitlerinden bahsedilmiş, (29/ı)de Kur'an-ı Kerim'in ehemmiyetine işaret edilmiştir. Daha sonra Yüce kitabın okunması ve anlaşılması konusunda geçmişte yapılan hizmet ve gayretlere değinilmiştir. Aynı sayfanın sonunda Hafs rivayetiyle gelen Asım kiraatine gösterilen ilgi ve alakayı, Ebu Amr kiraatinin izlediği belirtilmiştir. (29/ب) sayfasının başında kiraat imamı Şâtıbî'den övgüyle ve sitayişle bahsedilmiştir. Sayfanın sonuna doğru bu görevin Mevlana Şerefüddin İsa'ya verildiği bildirilmektedir. (30/ı) sayfasında mezkûr âlim o derece övülmektedir ki, Taftazani ve Cürcani'den daha üstün kabul edilmektedir. (30/ب)de vakfiyelerde hayır hasenat hakkında delil olarak kullanılan "إذا مات ابن آدم" hadisine yer verilmektedir. Ardından vakıf sahibinin hadiste bahsedilen ikinci ve üçüncü özelliklere sahip olduğunu, şimdi de birinci niteliğe sahip olmanın zamanı geldiği yorumunda bulunulmaktadır. (31/ı) sayfasının başında, Allah'ın mezkur zatın kalbini açtığı, ona genişlik verdiği, en iyi işin bütün ilimlerin temeli ve başı olan Kur'an ilmi ol-

¹⁷ Şeker, Mehmet, "Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri", Tarih İncelemeleri Dergisi, İzmir 1993, Sy.: 8, s. 4.

¹⁸ Süleymaniye Vakfiyesi, (Haz.: Kemâl Edîb Kürkçüoğlu), Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara 1962, s. 15.

¹⁹ Sağır, Yusuf, Vakfiyesine Göre Köprülü Mehmed Paşa Vakıfları, DEÜ Sos. Bil. Ens., (Basılmamış Yük. Tez.), İzmir 2005, s. 50.

²⁰ Bayatlı, Osman, Bergama'da Karaosman Oğulları Hacı Ömerağa Oğlu Mahmetağa Vakfı, İzmir 1957, s. 23.

²¹ Örnek olarak bkz.: Bayatlı, a. g. e., s. 28; Sağır, a. g. e., s. 89.

duğunu ona ilham ettiği bildirilmektedir. İstanbul'da Fatih (Sultan Mehmet Han) Camii karşısındaki odasını (*ğurfe*), evinin Kur'an nuruyla aydınlanmasını arzularak bu işe tahsis ettiği söylenmektedir. Bu bağlamda Müslümanların evinde Rahman'ın arşına yükselen kandiller bulunduğu anlamında bir hadisten bahsedilmektedir. Daha sonra bunun, kıraat okutan ve okuyanlara vakfedildiği kaydedilmektedir. Ardından vakfedilen gayr-i menkuller şöyle sıralanmaktadır ki bu liste diğer sayfanın (31/ب) ortasına kadar devam etmektedir:

Üç dükkân,
Büyük Karaman çarşısında on mahzen ve on iki dükkân,
Çakır Ağa mahallesinde Aksaray çarşısındaki dükkânların tümü
İbn Çelebi mahallesindeki menzilin²² tümü
Hatice Sultan mahallesindeki evin tümü
Balat kapısı dışındaki evin tümü
Sellahin çarşısında on bir dükkân ve bir derici havuzu

Zeyl'de (35/ب) ilaveten İbn Çelebi mahallesindeki menzilin tamamının (on yedi oda, mahzen, dükkânlar, su kuyusu, küçük bir bahçe, tuvalet) vakfedildiği bildirilmektedir.

Vâkif, vakıf mallarını belirleyip sıraladıktan sonra (31/ب) sayfasının ortasında, vakıfta çalışacak ve görev yapacaklara geçmekte ve ilk olarak mütevellî ile ilgili şartları anlatmaktadır. Bunlar arasında girdi çıktığı kaydetmesi için bir defter tutması istenmesi dikkat çekmektedir. İkinci olarak aynı sayfanın sonundan başlayıp (32/1) sayfasının başında, tecvid ilminde mahir, hafız, kıraat ilmini iyi bilen literatüre ve on imama mensup kıraat-i aşereye vâkif birinin hoca olarak görevlendirilmesi istenmektedir. Hemen bunun ardından on imamın isimleri teker teker sayılmaktadır. Bundan sonra hocanın bu bilgileri öğretmesi, yayması, Şâtîbî'nin kasidesi, Cu'berî'nin buna yaptığı şerh gibi alanla ilgili literatürden bahsedilmektedir. Yetenekli on talebenin hocaya devam etmeleri, her birinin bir kıraatte uzman olması, hocalarından ders almaları, derslerini ona okumaları, adı geçen Dâru'l-Kurrâ'da haftanın dört günü sabahları bir araya gelmeleri, belirlenen üç tatil gününün dışında geçerli bir özür olmadıkça derse katılmaları, öğrenime devam etmeleri, herhangi birinin işi olduğunda hocadan izin alarak gitmesi, dersini de arkadaşlarından birinin okuması istenmektedir(32/ب).

Vâkif, öğrencilerle ilgili bu bilgilerin ardından Dâru'l-Kurrâyla ilgili sorumlu olanlara ve çalışanlara yapılacak ödemelere geçmektedir. Buna göre ücret ödenecek kişi ve miktarlar şöyledir:

Mütevellî: 5 dirhem (günlük)

²² Menzil: "Kervanların ve posta tatarlarının indikleri ve at değiştirdikleri, yahut geceyi geçirmek üzere konakladıkları bina ve han yerine kullanılır." Pakalın, a. g. e., II, 479.

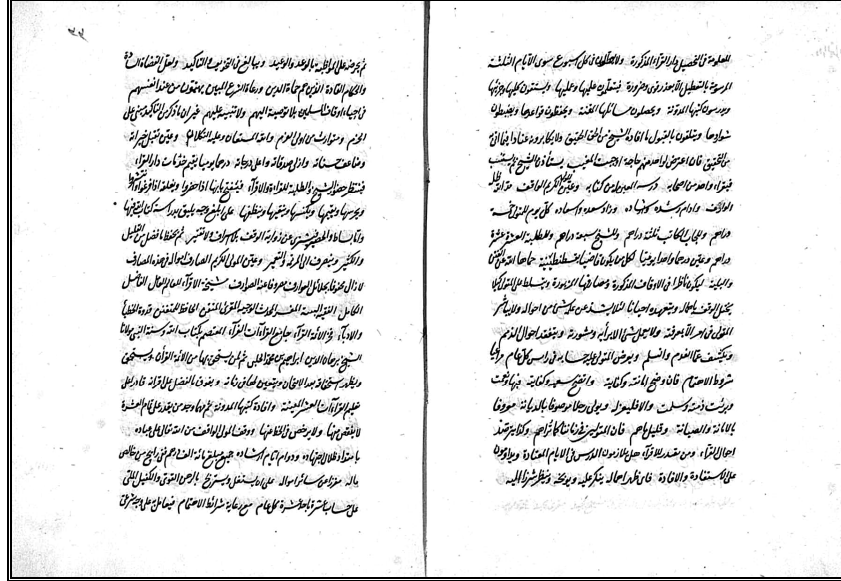
Kâtip: 3 dirhem (günlük)

Hoca: 7 dirhem (günlük)

10 öğrenciye 10 dirhem (her öğrenciye günlük 1 dirhem)

İstanbul kadısı: 1 dirhem (günlük)

Hizmetli: 1 dirhem (günlük) (33/1)

Vakıf sahibi, İstanbul kadısına ücret verilme nedenini, vakfa nâzir²³ olması, mütevelliyi kontrol etmesi, mütevellinin kendisine yapacağı işlerde danışması, her yıl yapılan işleri kontrol etmesi şeklinde açıklamaktadır. Eğer mütevelliyi işini düzgün yapıyorsa görevini devam ettirmesi, yok bir ihmalkârlık söz konusuysa, kendisinden onun yerine dindarlığı, güvenilirliği olan birini göreve getirmesini talep etmektedir. Ayrıca kendisinden talebeleri de kontrol etmesi istenmektedir (32/b). Vâkıf, hizmetlinin görevlerini de Dâru'l-Kurrâ'nın işlerini yapma, okumak ve okutmak için hoca ile talebelerin gelmesini beklemeye, geldiklerinde kapıyı açma, ders bitip gittiklerinde orayı koruma, Allah'ın kitabına en uygun şekilde temizleme olarak belirlemektedir. Vâkıf, kuruma hoca olarak Burhaneddin İbrahim b. Muhammed el-Halebî'yi tayin ettiğini bildirmekte, ondan sonra göreve gelecek olanın imtihanla gelmesini istemektedir. Daha sonra yüz bin dirhem vakfettiğini bildiren vakıf sahibi, bunun faize bulaşmadan dine uygun bir tarzda rehin verilerek kazanç sağlanmasını talep etmektedir (33/1).

²³ Nâzir: "Mütevellilerin tasarrufatına nezaret etmek üzere tayin olunanlar hakkında kullanılan bir tabirdir. Nezâret; bir şeyi görüp gözetmek demektir. Nâzir, vakıfta tasarruf salahiyetini haiz değildir. Bu tasarruf salâhiyeti münhasıran mütevelliyeye aittir. O ancak vakfın şartları ve vakfın menfaati noktalarından mütevellinin bunlara muhalif hareketlerini gördüğü surette merciiine şikâyet ve icabında azline tevessül ederdi." Pakalın, a. g. e., II, 666.

Ardından bunun kimlerle yapılacağı konusuna değinmektedir. Bu işten sağlanacak gelirden her gün iki dirhem, ehli Kur'an'dan iki salih insana, anne-babası ve kız kardeşinin ruhlarına her gün birer cüz okuma karşılığında verilmesini istemektedir. Hava şartları ne olursa olsun bunu terk etmemelerini vurgulamaktadır. Kalan miktarı ise, mütevellinin tasarrufuna bırakmaktadır(33/ب). Bu vakıf mallarını Mevlana Cafer b. Mustafa'ya teslim ettiğini, onu mütevelliliğe ortak yaptığını, bütün bu metnin vekil Muhammed b. Bilal'in önünde yazıldığını, Burhaneddin İbrahim b. Muhammed, Hayruddin b. el-Hasen, Abdurrahman b. Muhammed'in şahitlikleriyle kaleme alındığını söylemektedir(34/ا). Bir süre sonra vekilin, İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin para vakfını caiz görmemesinden dolayı bu işten çekildiğini, ancak imameyne göre bunun caiz olduğundan, sonra mevzunun dava konusu olduğunu, neticede bu vakfın caiz olduğu şeklinde hükme varıldığını bildirmektedir.

Vakfın tamamlanmasının ardından Al-i İmran/3 suresi 30. ayeti hatırlatılarak vakfiyenin değiştirildiği, bozulduğu takdirde ahiretteki hesap ve ceza hatırlatılmaktadır. Vakfiyenin 25 Zilkade 941/28 Mayıs 1535'te düzenlendiği bilgisine yer verilmektedir.

Vakfiyenin Şehid Ali Paşa (35/a-36/a) ve H. Hüsnü Paşa (138/b-139/a) nüshalarında yer alan bir zeyli bulunmaktadır. Burada ilk olarak Mevlana Sa'dî Efendi b. Mevlana İsa el-Müftî'nin, Hüseyin Çelebi b. Ahmed ve kardeşi Muhammed Çelebi'den İstanbul'da İbn Çelebi mahallesindeki on yedi oda, mahzen, dükkânlar, su kuyusu, küçük bir bahçe ve tuvaletten ibaret olan bütün emlakı, kırk iki bin dirhem karşılığında satın aldığı bildirilmektedir.

SONUÇ

Kur'an-ı Kerim eğitim-öğretim tarihine bir nebze ışık tutmayı amaçladığımız bu çalışmamızla ilgili olarak neticede şunları söyleyebiliriz:

1. Vakfiyenin birden fazla nüshasının bulunması, metnin okunmasında büyük kolaylık sağlamıştır.
2. Dâru'l-kurrânın mimarının Mimar Sinan olması, yapının mimari değeri açısından önem arz etmektedir.
3. Bir şeyhülislamın bir eğitim müessesesi kurması, buna ait vakfiye düzenlemesi, makam ve mevkiine oldukça uygundur.
4. Vâkıfın, Burhaneddin İbrahim Halebî gibi yetkin ve değerli bir ilim adamını kurumun başına getirmesi, yaptığı işi ne kadar önemseydiğini göstermektedir.
5. Vakfiyenin çok titiz bir şekilde hazırlandığını söylemek mümkündür.

Kaynaklar:

- » Ahmed Hilmi, Ziyârât-ı Evliyâ, İstanbul 1325.
- » Alemdar, Yusuf, Osmanlı'da Dâru'l-Kurrâ Müessesesi ve Kiraat Öğretimi, Ankara Ün., Sos. Bil. Ens., (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2003.

- » Altunsu, Abdülkadir, Osmanlı Şeyhülislâmları, Ankara 1972.
- » Bayatlı, Osman, Bergama'da Karaosman Oğulları Hacı Ömerağa Oğlu Mahmetağa Vakfı, İzmir 1957.
- » Bozkurt, Nebi, 'Dârülkurrâ', DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), İstanbul 1993.
- » Çağrı, Mustafa, 'Kur'an Kursu', DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), Ankara 2002.
- » Evliya Çelebi b. Derviş Muhammed Zillî Seyahatnâmesi, (Haz.: Orhan Şaik Gökyay), Yapı Kredi Yayınları, 1. Kitap, İstanbul 1996.
- » Hamidullah, Muhammed, İslâm Peygamberi, (Çev.: Salih Tuğ), Ankara 2003.
- » Has, Şükrü Selim, "Halebî, İbrâhim b. Muhammed", DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), İstanbul 1997.
- » Karaman, Hayreddin, İslam Hukuk Tarihi, İstanbul 1989.
- » Kehhâle, Ömer Rıza, Mu'cemü'l-Müellifin, Dimaşk 1376/1957.
- » Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, Matbaa-i Âmire 1308.
- » Nev'izâde Atâullah Efendi, eş-Şekâiku'n-Numâniyye ve Zeyilleri, (Haz.: Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989.
- » Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1993.
- » Sağır, Yusuf, Vakfiyesine Göre Köprülü Mehmed Paşa Vakıfları, DEÜ Sos. Bil. Ens., (Basılmamış Yük. Tez.), İzmir 2005.
- » Süleymaniye Vakfiyesi, (Haz.: Kemâl Edib Kürkçüoğlu), Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara 1962.
- » Şeker, Mehmet, "Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri", Tarih İncelemeleri Dergisi, İzmir 1993.